

Brüssel, 27.5.2020
COM(2020) 456 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks

{SWD(2020) 98 final}

Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks

1. SISSEJUHATUS

Koroonaviirus on Euroopat ja maailma põhjalikult raputanud, pannud proovile meie tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande süsteemi ning meie ühiselu ja koostöö senised tavad. Inimesed on kaotanud lähedasi ja jäänud ilma tööst, plaane ja tulevikuväljavaatetest varjutab ebakindlus. Euroopat tabas rahvatervise probleem, millest kujunes kiiresti siinse maailmajao ajaloo kõige tõsisem majanduskriis. Juba on näha, millise kustumatu jälje jätab see viirus meie suhetele, poliitikale ja geopoliitikale. Samas tähendavad rasked ajad sageli ka uusi võimalusi. Nüüd on Euroopa Liidul aeg ennast taas püsti ajada ja koos edasi liikuda, et **kriisi tekitatud kahjud kõrvaldada ning asuda järgmisele põlvkonnale paremat tulevikku kujundama.**

Meie kõigi ühistes huvides on toetada kõige rängemini kannatada saanud, tugevdada ühtset turgu ja investeerida Euroopa ühistesse prioriteetidesse. Euroopa Liidus tähendab ühte riiki investeeritud euro, et see euro on investeeritud kõigi huve silmas pidades. Kollektiivne ja sidus taastumine, mis kiirendab rohe- ja digipööret, üksnes tugevdab Euroopa konkurentsivõimet, vastupidavust ja positsiooni maailmas. Seepärast **peab Euroopa juhinduma majanduse taastamisel solidaarsusest, sidususest ja ühtlusest.** Ühtki inimest, piirkonda ega liikmesriiki ei tohi maha jätta.

EL ja liikmesriigid on alates pandeemia algusest võtnud enneolematuid meetmeid, et **kaitsta inimeste elusid ja elatusvahendeid.** EL toetas tööd, mida liikmesriigid tegid, et tervisekriisiga toime tulla ja selle majanduslikke tagajärgi leevendada. EL võttis viirusega võitlemiseks kasutusele iga eelarves kättesaadava euro. EL kasutas eelarve ja riigiabi eeskirjade täit paindlikkust ning tegi ettepaneku luua uus instrument TERA, et aidata säilitada inimeste töökohad.

Seda tehti **esmise reageerimise paketi** raames, millega antakse töötajate, väikeettevõtete ja liikmesriikide majanduse toetamiseks kohe rohkem kui pool triljonit eurot. ELi senine tegevus koos Euroopa Keskpanga võetud meetmetega on andnud liikmesriikide kättesaadavaks enneolematud ressursid, et aidata neid, kes abi kõige rohkem vajavad. Need kõik olid õigel ajal võetud õiged meetmed, kuid me teame, et see ei ole majanduse taaskäivitamiseks kaugeltki piisav.

Et majandus uuesti elavneks, peab taastuma usaldus. Inimestel peab olema usaldus kohtade vastu, kus nad töötavad, oote sooritavad ja suhtlevad, ning kindlustunne ja meelerahu selles osas, mis puudutab elatusvahendeid ja tulevikku. Igasugune taastumine sõltub sellest, kas suudame piiramismeetmeid järk-järgult ja kestlikult vähendada ning elada koos viirusega, mõistes selgelt kogu Euroopa olukorda.

See kriis erineb kõigist varasematest: ta on oma olemuselt häiriv ja pidevalt muutuv ning mitmed tema mõjud ja elemendid võivad olla ootamatud või äraarvamatud ka pikemas perspektiivis. Üks asi, mida me juba teame, on see, et meetmetel, mida EL ja liikmesriigid pidid sadade tuhandete surmajuhtumite ärahoidmiseks võtma, on oma hind. Olukord on mõjutanud kogu Euroopat ja majandusseisak tähendab, et töökohti, sissetulekuid ja elujõulisi ettevõtteid ähvardavad riskid, milletaolisi varasemate kriiside ajal pole esinenud.

Kuigi viirus on olnud kõigis liikmesriikides sama, on selle **mõju ja majanduse taastumispotentsiaal väga erinevad**. Olukord on raskem riikides ja piirkondades, mille majandus sõltub klientidele pakutavatest teenustest, ekspordist ja arvukatest väikeettevõtetest. Kõik liikmesriigid on oma töötajaid ja ettevõtteid toetanud nii palju, kui võimalik, kuid paraku ei saa kõik seda teha samas ulatuses. See toob kaasa majanduse ebaühtlase taastumise, ebavõrdsete tingimuste ja suurenevate erinevuste ohu. Seega on ilmne, et Euroopa tasandil reageerimine on vajalik ja väärtuslik.

Meie tänased valikud määravad ära, milline on järgmise põlvkonna tulevik. Majanduse elavdamiseks vajalikud suured investeeringud peaksid nende koormat vähendama, mitte suurendama. Seepärast peab ELi majanduse taastamise kava andma kätte suuna, et ehitada järgmise põlvkonna jaoks **kestlikum, vastupidavam ja õiglasem Euroopa**.

Praeguse põlvkonna ees seisvad ülesanded, st rohe- ja digipööre, on praegu veelgi olulisemad kui enne kriisi algust. Majanduse taastamisega **kiirendame mõlemat üleminekut**. Tugevdame oma strateegilist autonoomiat, säilitades samal ajal avatud majanduse eelised. Toetame kõikjal oma partnereid ning oleme maailmas vajaliku uudse ja aktiivse mitmepoolsuse eestvedajad.

Et selle erakordse ülesandega hakkama saada ja tulevikku paremaks kujundada, teeb komisjon täna ettepaneku võtta ELi pikaajalise eelarve raames kasutusele uus taasterahastu „**NextGenerationEU**“. Kokku eraldatakse **Euroopa majanduse taastamise kava raames 1,85 triljonit eurot**,¹ et aidata majandusel uuesti hoog sisse saada ja tagada Euroopa edasiliikumine.

Tõenäoliselt võtab taastumine aega, kuid vajadustega tuleb tegeleda kohe. Kiire kokkuleppe saavutamine nende ettepanekute üle oleks Euroopa ühtsuse, solidaarsuse ja ühise suunataju võimas ilming. Euroopa majanduse taastamine eeldab meeskonnatööd meilt kõigilt – üksikisikutelt, sotsiaalpartneritelt, kodanikuühiskonnalt, ettevõtjatelt, piirkondadelt, riikidelt ja institutsioonidelt. **Euroopal on võimalus tegutseda ja käes on hetk, mil peame kõik koos andma oma panuse.**

¹ Kui ei ole märgitud teisiti, väljendatakse summasid 2018. aasta püsivhindades.

2. MAJANDUSKRIISI ANATOOMIA

Et mõista, mida Euroopa peab majanduse taastamiseks tegema, peame esmalt saama olukorrast selge ülevaate. Kriisi praeguses järgus on kõik prognoosid ja lõplikud järeldused paratamatult ebakindlad. Samas on juba praegu selge, et majanduse väljavaateid mõjutavad arvukad riskid ning majanduslangus Euroopas võib olla sügav, teha kahju ja kesta kaua, kui me kohe otsustavalt ei tegutse.

Viiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangud aeglustasid majandustegevust ja peatasid selle mõningatel juhtudel sootuks. Tarneahelad ja tootmisliinid on häiritud ning katkenud on ka kaupade ja teenustega kauplemine. Kodumajapidamiste kulutused ja erainvesteeringud kukkusid kõigi aegade madalaimale tasemele. Euroopa majandus ja suurem osa siinsest tööstusökosüsteemist on töötanud miinimumvõimsusel.

Võib eeldada, et koos toovad need tegurid kaasa ELi majanduse järsu languse. Arvnaõtjad on väga selged ja kahju ulatus enneolematu. Hinnangute kohaselt kukkus ELi sisemajanduse koguprodukt (SKP) 2020. aasta teises kvartalis võrreldes eelmise aasta sama perioodiga ligikaudu 15 %. **Üldiselt prognoositakse ELi majanduslanguseks 2020. aastal rohkem kui 7 %**, kuid viiruse teise laine kõige hullemal stsenaariumil ja laiendatud liikumispääsude korral võib SKP sel aastal kukkuda kuni 16 %.

2021. aastal võib küll oodata uut majanduskasvu, kuid **esialgu on see osaline ning inimesed ja ettevõtted tajuvad toimuva mõju väga teravalt**. Paljude inimeste sissetulek tõenäoliselt väheneb ja nende töökohad satuvad ohtu. ELi tööpuuduse määr tõuseb 9 %-ni ning ebaproportsionaalselt rängalt tabab see noori, madalat kvalifikatsiooni eeldava ajutise töö tegijaid ja vaesemate leibkondade liikmeid. Vaesus ja ebavõrdsus tõenäoliselt suurenevad ning seega on väga oluline, et majanduse taastamine oleks sotsiaalne ja kaasav. Ettevõtjad, eeskätt väiksemad ettevõtted peavad pidevalt tegelema likviidsuse ja rahastamisele juurdepääsu probleemidega. Hullema järelmõju vältimiseks tuleb leevendada maksejõuetuse riski.

Kriisi majanduslik mõju on majanduse eri osades väga erinev. Kõige raskemini mõjutab see ettevõtteid, kes pakuvad kliendiga kokkupuudet eeldavaid teenuseid, kus töökoht on rahvarohke või eeldab klientidele mõeldud ala olemasolu. Komisjoni esimeste hinnangute kohaselt võib turismi, sotsiaalmajanduse ning loome- ja kultuuriökosüsteemide käive 2020. aasta teises kvartalis kukkuda rohkem kui 70 %. Rängalt kannatavad ka tekstiilitööstus, transport, energiamahukad tööstusharud ja taastuvenergiasektor. Suurema tarbijakindlusega ökosüsteemid, nagu tootmine, jaemüük ja tervishoid, taastuvad tõenäoliselt kiiremini, kuid teisi võivad majanduslikud tagasilöögid tabada viivitusega.

Kriisi mõju ja taastumispotentsiaal sõltuvad ka iga riigi rahvastiku ja majanduse struktuurist ning keerukam on olukord seal, kus on palju väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid (VKEsid). Oma mõju on ka riikide suutlikkusel ja võimekusel šokiga toime tulla ja sellele reageerida, seda eriti riigiabi toel. Sellel on märkimisväärne järelmõju ühtsele turule ning see suurendab liikmesriikidevahelisi erinevusi. Seda peegeldab ka asjaolu, et mõnedes riikides on majanduslangus ligi 10 %, mujal aga keskmiselt 6–7,5 %.

Olukorda on täpsemalt kirjeldatud lisatud vajaduste hinnangus,² millest nähtub, et vaja on väga suuri investeeringuid ja rahastamist. Kriisi praeguses etapis ei ole võimalik investeerimisvajaduste suurust väga täpselt hinnata, kuid vajaduste hinnangus prognoositakse, et 2021. ja 2022. aastal peavad avalik ja erasektor täiendavalt investeerima vähemalt 1,5 triljonit eurot, et Euroopa majandus hakkaks kestlikult taastuma.

3. INVESTEERIMINE JÄRGMISSE PÕLVKONDA

Vajaduste hinnang näitab, et vaja on suuri ja kiireid investeeringuid, kaasa arvatud märkimisväärseid avaliku ja erasektori investeeringuid riikide tasandil. **Kui asjaga tegeleks iga riik eraldi, oleks majanduse taastumine tõenäoliselt ebatäielik, ebaühtlane ja ebaõiglane.** Mujal maailmas on see oht väga reaalne. Aga Euroopa Liidus, kus inimesed, ettevõtted ja majandusruumid sõltuvad üksteisest, oleme ainulaadses olukorras, kus saame investeerida kestlikku taastumisse ja tulevikku. Investeeringud tehakse meie **ühise tuleviku üldiseks hüvanguks** ning need toovad selgelt ilmsiks liitu kuulumise tõelise ja käegakatsutava väärtuse.

Sidususe, ühtluse ja solidaarsuse jaoks loodud ELi eelarve on olemasolev ja valmis töövahend. See on järeleproovitud, läbipaistev ja kõigi jaoks usaldusväärne. ELi eelarve on loodud selleks, et investeerida ühiselt kokkulepitud programmidesse ja prioriteetidesse ning tagada, et need, kes vajavad rohkem toetust, saavad teistele järelejätmiseks vajalikke investeeringuid.

Seepärast teeb komisjon täna ettepaneku, mis puudutab **uut 750 miljardi euro suuruse eelarvega taasterahastut nimega „NextGenerationEU“**, mis on osa ELi võimsast ja nüüdisaegsest pikaajalisest eelarvest. See ajalooline ja ainulaadne ettepanek peegeldab meie ees seisva väljakutse ulatust ja suurust. Täpsem ülevaade sellest, kuidas see töötama hakkab, on esitatud lisatud teatistes³ ja täna vastu võetud õigusaktides. Peamised aspektid on järgmised.

Raha leidmine

NextGenerationEU rahastamiseks tõstetakse omavahendite piirmäär ajutiselt 2 %-ni ELi kogurahvatulust. See annab komisjonile võimaluse kasutada oma väga tugevat krediitdireitingut, et laenata järgmise põlvkonna ELi jaoks finantsturgudel 750 miljardit eurot.

Kogutud vahendid tuleb tagasi maksta ELi tulevastest eelarvetest – mitte enne 2028. aastat ja mitte pärast 2058. aastat. Et see toimuks õiglaselt ja ühiselt, **teeb komisjon ettepaneku mitme uue omavahendi kohta.** Nende hulka võiksid kuuluda heitkogustega kauplemise süsteemil põhinev omavahend, süsinikdioksiidi piirimaksu mehhanism ja suurettevõtete tegevusel põhinev omavahend. Nende hulka võiks kuuluda

² SWD(2020) 98

³ COM(2020) 442

ka uus digimaks, mis põhineks Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) tehtud töö. Komisjon toetab aktiivselt OECD ja G20 juhitud arutelusid ja on valmis tegutsema, kui ülemaailmset kokkulepet ei saavutata. Nimetatud omavahendid lisanduvad sellele, mida on käsitletud komisjoni ettepanekus lihtsustatud käibemaksul ja ringlussevõtmata plastil põhinevate omavahendite kohta.

Lisaks taasterahastule „NextGenerationEU“ teeb komisjon ettepaneku **uuendatud ELi eelarve kohta, mille maht on aastatel 2021–2027 ligikaudu 1 100 miljardit eurot.**

Investeeringud

Kõik järgmise põlvkonna ELi ja uue ELi eelarve kaudu kogutud vahendid võetakse kasutusele ELi programmide kaudu. See tähendab, et iga investeeritav euro kulutatakse selleks, et Euroopa taas jalule aidata, kiirendada rohe- ja digipööret ning kujundada õiglasemat ja vastupidavamat ühiskonda. Lisaks tähendab see ka **täielikku läbipaistvust ja demokraatlikku vastutust** Euroopa Parlamendi ja nõukogu jaoks. Taastevahendist „NextGenerationEU“ pärit raha investeeritakse kolme samba raames: 500 miljardit eurot toetustena ja 250 miljardit eurot liikmesriikidele antavate laenudena.

Esimene samm hõlmab **liikmesriikidele** kriisiga toimetulekuks vajalike **investeeringute ja reformide jaoks pakutavat toetust.**

- ✓ Uus **taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend**, mille 560 miljardi euro suurune eelarve jaotatakse laiali toetuste ja laenudena. See pakub liikmesriikidele toetust majanduse kestliku taastamise jaoks oluliste investeeringute ja reformide elluviimisel. Liikmesriigid töötavad oma riiklikud majanduse taastamise kavad välja ise, lähtudes Euroopa poolaasta raames kindlaks määratud investeerimis- ja reformiprioriteetidest, kooskõlas riiklike kliima- ja energiakavade, õiglase ülemineku kavade ning ELi fondidega seotud partnerluslepingute ja rakenduskavadega.
- ✓ Uus algatus **REACT-EU** pakub liikmesriikidele 55 miljardi euro suurusest eelarvest täiendavat ühtekuuluvustoetust. See võetakse kasutusele alates 2020. aastast ning vahendeid jaotatakse uute jaotamispõhimõtete järgi, võttes arvesse kriisi mõju. Sedasi tagatakse, et kriisi mõjude kõrvaldamise peamiste meetmete ja enim puudust kannatavate isikute toetamise rahastamine ei katke. Algatuse raames toetatakse töötajaid ja VKEsid, tervishoiusüsteeme ning rohe- ja digipööret ning seda kõigis sektorites turismist kultuurini.
- ✓ Rohepöörde toetuseks teeb komisjon ettepaneku pakkuda täiendavat rahastamist õiglase ülemineku fondile ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondile. Järgmisel ELi eelarveperioodil tugevdatakse ka ühtekuuluvuspoliitika programme, et võimaldada muu hulgas suuremat paindlikkust.

Teine samm seisneb **ELi majanduse hoogustamises erasektori investeeringute hoogustamise kaudu.**

- ✓ Uus **maksevõime toetamise rahastamisvahend** kaasab erasektori vahendeid, et pakkuda kiiret toetust muidu elujõulistele ettevõtetele. Investeeringud suunatakse kõige enam mõjutatud sektorite, piirkondade ja riikide ettevõtetesse. See aitab

luua võrdsed tingimused neile liikmesriikidele, kelle suutlikkus pakkuda tuge riigiabi kaudu on väiksem. Rahastamisvahendi saab kasutusele võtta alates 2020. aastast ja selle eelarve on 31 miljardit eurot, mille toel loodetakse maksevõime toetuseks kaasata üle 300 miljardit euro. Selleks, et investeringud oleksid vastavuses ELi prioriteetidega, töötatakse välja suunised.

- ✓ Komisjon teeb ettepaneku **uuendada ELi juhtivat investeerimisprogrammi InvestEU** ja enam kui kahekordistada selle mahtu.
- ✓ Lisaks juba nimetatule luuakse InvestEU raames **strateegiliste investeeringute rahastamisvahend**. Tänu NextGenerationEU panustatud 15 miljardile eurole saab rahastu investeeringuteks pakkuda 150 miljardit eurot. See tähendab investeeringuid meie vastupidavuse ja strateegilise autonoomia tugevdamisse oluliste tehnoloogiate ja väärtusahelate vallas.

Kolmas samm on seisneb **kriisist saadud kogemuste kasutamises**.

- ✓ Komisjon teeb ettepaneku luua **uus eraldiseisev programm „EL tervise heaks“** eelarvega 9,4 miljardit eurot. Sellest programmist investeeritakse ennetustegevusse, kriisideks valmisolekusse, elutähtsate ravimite ja varustuse hankimisse, aga ka pikaajaliste tervisenäitajate parandamisse. Kriisi käigus omandatud kogemuste põhjal tugevdatakse teisigi olulisi programme, eeskätt programme „rescEU“ ja „Euroopa Horisont“.
- ✓ Et saaksime **paremini toetada oma partnereid kogu maailmas**, tugevdatakse nii naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendit kui ka humanitaarabi rahastamisvahendit.

Lisaks taasterahastu kolme samba kaudu tehtavatele kulutustele teeb komisjon ettepaneku tugevdada teisigi ELi eelarve programme võrreldes sellega, mida arutati veebruaris toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel. Programmid, mida silmas peetakse, on näiteks ühine põllumajanduspoliitika, Euroopa Merendus- ja Kalandusfond, ühtse turu programm ning maksu- ja tollialast koostööd toetavad programmid, Euroopa ühendamise rahastu, Erasmus+, programm „Loov Euroopa“, digitaalse Euroopa programm, Euroopa Kaitsefond, Sisejulgeolekufond, Varjupaiga- ja Rändefond, integreeritud piirihalduse fond ja ühinemiseelne abi.

4. PARANDAME VEAD JA TEEME ETTEVALMISTUSI JÄRGMISE PÕLVKONNA JAOKS: POLIITIKA PÕHIALUSED

See sügav ja mitmepalgeline kriis on eelkõige inimlik tragöödia. Lisaks jätkuvatele tervishoiualastele pingutustele peab EL keskenduma kriisi sotsiaalsele mõõtmele, eelkõige rakendades Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Peame investerima töökohtade kaitsesse ja loomisse ning konkurentsivõimelisse kestlikkusse, ehitades üles õiglasema, keskkonnahoidlikuma ja digitaalsema Euroopa. Peame kõrvaldama kriisist tuleneva lühiajalise kahju viisil, mis on ühtlasi investering kaugemasse tulevikku. Selleks peab ELi poliitikal olema selge eesmärk ja kindel suund.

4.1. Euroopa roheline kokkulepe: ELi majanduskasvu strateegia

Euroopa roheline kokkulepe on Euroopa majanduskasvu strateegia. Selle potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks peab NextGenerationEU edendama meie konkurentsivõimelist kestlikkust. **Avaliku sektori investeeringud majanduse taastamise peaksid järgima rohevannet „ära tee kahju!“**. Investeeringud peaksid lähtuma Euroopa poolaastas, riiklikes energia- ja kliimakavades ning õiglase ülemineku kavades kindlaks määratud prioriteetidest. Uue **maksevõime toetamise rahastamisvahendi** investeerimisjuhised peegeldavad samuti vajadust seada esikohale keskkonnahoidlikud investeeringud. Seda toetatakse selle 25 %ga ELi eelarvest, mida kasutatakse kliimainvesteeringuteks, ja programmi „Euroopa horisont“ täiendava rahastamisega. See peegeldab teadusuuringute ja innovatsiooni tähtsat rolli puhtale, konkurentsivõimelisele ja kliimaneutraalsele ringmajandusele üleminekul.

Vajalike erasektori investeeringute kaasamiseks on vaja pikaajalist kindlust ja prognoositavust. See näitab, kui tähtsad on Euroopa kliimaseadus ja tulevased ettepanekud **heitlekoguste vähendamise ambitsioonikamate eesmärkide kohta 2030. aastaks**. Euroopa majanduse taastamise tehtavad investeeringud juhenduvad ELi **kestliku rahanduse taksonoomiast**, et tagada investeeringute vastavus meie pikaajalistele eesmärkidele. Seda toetatakse käesoleva aasta lõpupoole **uuendatud kestliku rahanduse strateegiaga**. Selleks et tagada keskkonna- ja sotsiaalsete huvide täielik integreerimine äristrateegiatesse, esitab komisjon 2021. aastal uue algatuse **äriühingu kestliku üldjuhtimise** kohta.

See investeering peaks aitama **Euroopa rohelisel kokkuleppel saada töökohti loovaks mootoriks**. Praeguste 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide täitmine võib suurendada SKPD 1 % võrra ja luua peaaegu miljon uut keskkonnahoidlikku töökohta. **Ringmajandusse** investeerimine võib aidata luua 2030. aastaks vähemalt 700 000 uut töökohta ning aidata ELil vähendada sõltuvust välistarnijatest ja mõju, mida talle avaldavad ülemaailmsed tarneprobleemid.

Lisaks pikaajalise kindluse tagamisele peab keskkonnahoidlik majanduse taastamine aitama käivitada Euroopa majanduse kiiresti ja kohalikul tasandil. Tulevases **renoveerimislaines** keskendutakse töökohtade loomisele ehitus- ja renoveerimissektoris ning muudes töomahukates sektorites. Eesmärk on vähemalt kahekordistada hoonete renoveerimise määra igal aastal regulatiivse ja rahalise toetuse abil, näiteks **programmi „InvestEU“ kestliku taristu komponendi kahekordistamise** abil. Liikmesriigid saavad sel eesmärgil kasutada ka taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi ressursse kooskõlas Euroopa poolaasta või riiklike energia- ja kliimakavade raames kindlaks määratud prioriteetidega. See aitab säästa raha energiaarvetelt, tagada tervislikumad elamistingimused ja vähendada kütteostuvõimetust.

Ühtlasi keskendub komisjon ka **puhtasse tehnoloogiasse ja väärtusahelatesse tehtavatele investeeringutele**, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ täiendava rahastamise abil. Uus strateegiliste investeeringute rahastamisvahend investeerib puhtale energiale ülemineku jaoks olulistesse tehnoloogiatesse, nagu taastuvenergia- ja energiasalvestustehnoloogia, puhas vesinik, akud, süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine ning kestlik energiataristu. Euroopa akuliiduga seotud tööd kiirendatakse ning uus **puhta vesiniku strateegia ja liit** juhivad ja koordineerivad puhta vesiniku tootmise ja kasutamise kiiret suurendamist Euroopas. Komisjon esitab ka ettepanekud avamere

taastuenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks ja energiasüsteemi paremaks integreerimiseks.

Kriis on näidanud ka transpordi olulist rolli, sest meie väärtusahelaid ja majandust tabas iga liiki transpordi- ja logistikamarsruutide katkemine. Et aidata luua rohkem töökohti, keskendutakse ka **säästvate maismaa- ja veesõidukite ning alternatiivkütuste** tootmise ja kasutuselevõtu kiirendamisele. Euroopa ühendamise rahastust, programmist „InvestEU“ ja muudest fondidest toetatakse **miljoni laadimispunkti rajamist**, linnade ja ettevõtete üleminekut puhtale sõidukipargile, kestlikku transporditaristut ning üleminekut puhtale linnaliikuvusele. Transpordisektori taastamiseks tehtavate avaliku sektori investeeringutega peaks kaasnema tööstuse kohustus investeerida puhtamasse ja säästvamasse liikuvusse.

Bioloogilise mitmekesisuse ja looduslike ökosüsteemide kaitsmine ja taastamine on väga oluline, et suurendada meie vastupidavust ning vältida tulevaste pandeemiate tekkimist ja levikut. See suurendab veelgi hiljuti vastu võetud **ELi 2030. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia** ja tulevase ELi metsastrateegia tähtsust. Programmi „InvestEU“ raames võetakse järgmise 10 aasta jooksul uue looduskapitali ja ringmajanduse algatuse raames kasutusele vähemalt 10 miljardit eurot.

Ühine põllumajanduspoliitika ja strateegia „Talust taldrikule“ **aitavad meie põllumajandustootjatel ja -sektoril jõudsalt areneda** ning pakuvad meile jätkuvalt taskukohast, täisväärtuslikku, ohutut ja jätkusuutlikku toitu, mida vajame, tugevdades samal ajal tarneahelaid ja käsitledes kriisi ajal esile kerkinud probleeme. Võttes arvesse põllumajandustootjate ja maapiirkondade olulist rolli rohepöördes, teeb komisjon täna ettepaneku suurendada **Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi** eelarvet 15 miljardi euro võrra.

Inimesed, piirkonnad ja sektorid, keda kriis on kõige rängemini tabanud, peavad tegema ka suuremaid muudatusi kui enamik. Seepärast teeb komisjon täna ettepaneku tugevdada **õiglase ülemineku fondi** täiendava 32,5 miljardi euroga. Neid vahendeid kasutatakse selleks, et leevendada ülemineku sotsiaal-majanduslikku mõju, toetada ümberõpet, aidata VKEdel luua uusi majanduslikke võimalusi ja investeerida puhtale energiale üleminekusse. Komisjon teeb ka ettepaneku luua uus avaliku sektori laenurahastu, mis moodustab õiglase ülemineku mehhanismi kolmanda samba. Seda toetatakse 1,5 miljardi euroga ELi eelarvest ja Euroopa Investeeringuspanga 10 miljardi euro suuruse laenuga.

4.2 Süvendatud ja digitaalsem ühtne turg

Pandeemia ja selle tagajärjed meie elule ja majandusele on toonud esile digitaliseerimise tähtsuse ELi majanduse ja ühiskonna kõigis valdkondades. Tänu uuele tehnoloogiale on jätkanud toimimist meie ettevõtted ja avalikud teenused ning jätkunud kaubandus. Tehnoloogia on võimaldanud meil hoida ühendust, teha kaugtööd ja aidata lastel õppida.

Pikas perspektiivis toob see tõenäoliselt kaasa püsivad ja struktuursed muutused ühiskondlikus ja majanduselus: rohkem kaugtööd, e-õpet, e-kaubandust ja e-valitsust. See rõhutab üldtunnustatud e-identiteedi – **avaliku e-identiteedi** – arendamise potentsiaali, et võimaldada lihtsat, usaldusväärset ja turvalist juurdepääsu piiriülestele digitaalsetele avalikele teenustele.

Digitaalse taastumise võtmeks on neli elementi, mis aitavad edendada konkurentsivõimelist innovatsiooni ja pakkuda kasutajatele suuremat valikut.

Esiteks peame **investeerima paremasse ühenduvusse**. 5G kiire kasutuselevõtu mõju laieneb kogu digiühiskonnale ja see suurendab Euroopa strateegilist sõltumatust. 5G toetab laiemaid jõupingutusi sellise taristu rajamiseks, mis suudab toime tulla tekkivate ja tulevaste protsesside ja rakendustega. Samuti tagab see vajaliku läbilaskevõimega ühenduse tervishoiu, hariduse, transpordi, logistika ja meedia jaoks, mis on olulised meie vastupidavuse ja konkurentsivõime ning majanduse taastamise seisukohast.

Teiseks on meil vaja **tugevamat tööstuslikku ja tehnoloogilist esindatust** digitaalse tarneahela strateegilistes osades. Nii nagu sai selgeks ühenduvuse ja digitehnoloogia olulisus, tuletatakse meile meelde ka tehnoloogia turvalisuse tähtsus. See kinnitab omakorda vajadust Euroopa tehnoloogilise suveräänsuse järele olulistes valdkondades ning avatud kaubanduse ja innovatsioonivoo säilitamise järele.

Seda silmas pidades suunatakse taastamisega seotud investeeringud **strateegilisse digitaalsesse võimekusse ja suutlikkusse**, sealhulgas tehisintellekti, küberturvalisusse, turvalisse sisse, andme- ja pilvetaristusse, 5G ja 6G võrkudesse, superarvutitesse, kvantarvutusse ja plokiahelasse. See on taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendi, programmi „InvestEU“ ja strateegiliste investeeringute rahastamisvahendi prioriteet. Uue maksevõime toetamise rahastamisvahendi investeerimisjuhised peegeldavad samuti vajadust seada esikohale digiinvesteeringud. See aitab ületada ka Euroopa digilõhet, mis on kriisi ajal veelgi ilmsemaks muutunud.

Kolmandaks peame looma **tõeliselt andmepõhise majanduse** kui innovatsiooni ja töökohtade loomise mootori. Andmed pakuvad ettevõtjatele võimalusi luua tooteid ja teenuseid. Parimate tulemuste saavutamiseks on meil vaja **olulistes sektorites ja valdkondades ühtset Euroopa andmeruumi**, mis toetaks muu hulgas Euroopa tööstust, Euroopa roheline kokkuleppe rakendamist, tervishoidu, liikuvust ja avalikku haldust.

Selle saavutamiseks esitab komisjon seadusandliku meetme **andmete jagamise ja haldamise** kohta, et aidata luua õiged struktuurid andmete jagamiseks liikmesriikide ja sektorite vahel, kõrvaldada digikaubanduse tõkked ning muuta Euroopa 21. sajandi maailmajanduses konkurentsivõimeliseks. See hõlbustab ühtsete andmeruumide loomist ja tugevdab juhtimist sellistes küsimustes nagu andmete ülekantavus ja andmetele juurdepääs. Sellele järgneb **andmevaldkonna õigusakt**, millega kehtestatakse tööstusandmetele parema juurdepääsu ja nende kontrollimise tingimused. Komisjon esitab ka ettepaneku teha väärtuslikud valitsussektori andmestikud ühise heaolu huvides kättesaadavaks, pakkudes teadusuuringute, innovatsiooni ja VKEde jaoks avatumat juurdepääsu.

Neljas element on vajadus **õiglasema ja lihtsama ettevõtluskeskkonna** järele. Pikaajalised liikumispiirangud andsid hoogu internetiostude tegemisele ja internetipõhiste ärimudelitele. See suundumus kiireneb lähikuudel ja -aastatel ning üha rohkem ettevõtteid läheb üle digitaalsele äritegevusele. Praegu domineerivad internetis siiski suured platvormid. Nende turupositsioon – ja parem juurdepääs olulistele andmetele – pärsib Euroopa väiksemate äriühingute võimalusi tegevust alustada ja laiendada ning ühtsest turust võimalikult palju kasu saada.

Nende probleemidega tuleb tegeleda, kui Euroopa soovib digitaalset taastumist maksimaalselt ära kasutada. Seda silmas pidades on uue **digiteenuste õigusakti** üks eesmärgi parandada digiteenuste õigusraamistikku, kehtestades internetiplatvormidele selged eeskirjad. See tagab tarbijatele internetis suurema turvalisuse, aitab vältida platvormide turuvõimu kuritarvitamist ning tagab õiglase turu, mis pakub väiksematele äriühingutele suurematega võrdseid võimalusi.

Peame keskenduma ka halduskoormuse vähendamisele ja lihtsustama ettevõtetele, eelkõige VKEdel, digivahendite, näiteks e-allkirja kasutamist. Ettevõtte vajavad tuge, et pääseda hõlpsamini ligi andmetele ja vähendada digilahenduste abil bürokraatiat, näiteks lepingute puhul. Tuleks soodustada ühtsete kontaktpunktide kasutamist ja internetipõhiste haldusmenetluste lihtsustamist.

Prioriteediks on riigihangete digitaliseerimine, muu hulgas **riiklike e-riigihankesüsteemide ja platvormide** arendamise kaudu. Seda toetab äriühingute digitaliseerimist ja liikuvust hõlbustava äriühinguõiguse paketi ja ühtse digivärava täielik rakendamine.

Viimastel nädalatel oleme näinud ka mitmest allikast pärit pahatahtlike rünnakute arvu erakordset kasvu. Rünnakutega püütakse pandeemia põhjustatud häireid kuritegelikel või geopoliitilistel eesmärkidel ära kasutada. Õiguskaitseasutuste digitaalse võimekuse parandamine säilitab nende suutlikkust kodanikke tulemuslikult kaitsta. Kohtusüsteemide digitaliseerimine võib parandada õiguskaitse kättesaadavust ja ettevõtluskeskkonna toimimist.

Uue **küberjulgeoleku strateegiaga** püütakse edendada ELi tasandi koostööd, teadmisi ja suutlikkust. Samuti aitab see Euroopal tugevdada oma tööstussuutlikkust ja -partnerlusi ning soodustab selle valdkonna VKEde tekkimist. Sellega kaasneb võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse direktiivi läbivaatamine ning ettepanek elutähtsa taristu kaitse lisameetmete kohta. Koos käimasoleva tööga küberjulgeoleku valdkonnas, mis on osa ELi julgeolekuliidust, suurendab see liikmesriikide suutlikkust ja ELi üldist küberturvalisust.

4.3. Õiglane ja kaasav taastamine

See kriis on inimlik tragöödia. Euroopa peab tegema kõik endast oleneva tagamaks, et see, mis algas pandeemiana ja millest sai majanduslik hädaolukord, ei kujune sügavaks sotsiaalseks kriisiks. Miljonid inimesed kogu ELis on kas kaotanud töö või töötavad lühendatud tööajaga ning suure ebakindluse tõttu võivad olla ohus veel miljonid töökohad.

Meie jõupingutuste keskmes on **töökohtade säilitamine** ja uute töökohtade loomine. Lühiajaliselt annab uus ajutine rahastu eriolukorras töötuseriski leevendamiseks (**TERA**) 100 miljardit eurot, et aidata töötajatel säilitada sissetulek ning tagada, et ettevõtteid jäävad ellu ja suudavad töötajaid hoida. Kui komisjon teeb edaspidi ettepaneku alalise vahendi kohta, tugineb ta juba tehtule ja kogemustele, mis on saadud uutest lühiajalistest töökavadest paljudes liikmesriikides.

Uus **maksevõime toetamise rahastamisvahend** aitab säilitada ettevõtteid ja töökohti. Euroopa Investeeringuspanga uuest üleeuroopalisest tagatisfondist toetatakse VKEsid, kes

annavad tööd umbes kahele kolmandikule ELi tööjõust. Kriisist enam mõjutatud piirkonnad saavad kiiresti ja paindlikult abi uue algatuse REACT-EU kaudu. Keskpikas ja pikas perspektiivis loovad täielikult toimiva ühtse turu taastamiseks tehtavad jõupingutused ning NextGenerationEU kaudu tehtavad investeeringud uusi töökohti kogu majanduses, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega.

Kõik see peegeldab vajadust, et majanduse taastamine oleks õiglane ja kaasav. Selles tuleb käsitleda erinevusi ja ebavõrdsust, mis on kriisi ajal esile kerkinud või süvenenud, ning edendada territoriaalset ühtekuuluvust. Lähtekohaks on **solidaarsus: seda nii inimeste, põlvkondade, piirkondade kui ka riikide vahel**. Seda tuleb teha tihedas koostöös sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna ja muude sidusrühmadega. Selle saavutamisel jääb meile kompassiks **Euroopa sotsiaalõiguste samm**.

EL tagab, et **taastamise keskmeks on võrdsus**. Jõukas ja sotsiaalne Euroopa sõltub meist kõigist, olenemata soost, rassilisest või etnilisest päritolust, usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest. See on eriti oluline kriisis, mis on avaldanud ebaproportsionaalset mõju paljudele ühiskonnarühmadele.

Taastumiseks on oluline tagada, et kõik ELi töötajad teeniksid inimväärset palka. Sobival tasemel **miinimumpalk** aitab haavatavatel töötajatel luua headel aegadel rahalist puhvrit ja piirata halbadel aegadel sissetulekute vähenemist. Arvestades, et naised on paljudel eesliini töökohtadel ülesindatud ja alatasustatud, muutub veelgi olulisemaks vajadus kaotada sooline palgalõhe, seda ka **siduvate töötasu läbipaistvuse meetmete** abil.

Suurem toetus **noorte tööhõivele** aitab noortel saada tööd, koolitust või haridust, samal ajal kui tugev **sotsiaalmajandus** võib pakkuda ainulaadseid võimalusi aidata kõige haavatavamatel inimestel tööturule naasta.

Viirus on olnud eriti valus eakatele, kes selle tõttu kõige enam kannatavad ja on kõige rohkem isoleeritud. Komisjoni tulevases töös vananemise ja puuetega inimeste valdkonnas võetakse arvesse kriisist saadud kogemusi ja õppetunde. Teiselt poolt peame leevendama ka kriisi mõju lastele. Komisjon teeb 2021. aastal ettepaneku **Euroopa lastegarantii** kohta, et tagada kõikidele lastele juurdepääs põhiteenustele, nagu tervishoid ja haridus.

Euroopa majanduse taastamisest saavad kasu kõik ja igaüks peab andma sellesse oma panuse. Tagamaks, et majanduse taastamise keskmeks on solidaarsus ja õiglus, tõhustab komisjon **võitlust maksupettuste** ja muude ebaausate tavade **vastu**. See aitab liikmesriikidel saada maksutulud, mida on vaja praegusest kriisist tingitud suurte probleemide lahendamiseks. **Äriühingu tulumaksu ühtne konsolideeritud maksubaas** annaks äriühingutele ühtse reeglistiku, kuidas arvutada äriühingu tulumaksubaasi ELis. Maksude lihtsustamine võib parandada ettevõtluskeskkonda ja aidata kaasa majanduskasvule.

Kriis on proovikivi meie sotsiaalkaitse süsteemidele ja investeeringud peavad aitama täita kriisi ajal ilmnunud lüngad süsteemide katvuses, näiteks füüsilisest isikust ettevõtjate puhul. See kehtib eelkõige **platvormitöötajate** puhul, kes paljudel juhtudel ei kuulu ELi tööõigusaktide ja sotsiaalkaitse kohaldamisalasse ning kellele tuleb seetõttu tagada õiglased töötingimused ja piisav sotsiaalkaitse.

Kui Euroopa asub teele keskkonnasäästlikuma, digitaalsema ja vastupidavama majanduse ja ühiskonna poole, muutub veelgi olulisemaks vajadus parandada ja kohendada oskusi, teadmisi ja oskusteavet. Kriis on näidanud ka seda, kui olulised on digioskused lastele, õpilastele, õpetajatele, koolitajatele ja meile kõigile suhtlemisel ja töötamisel. Komisjon esitab **Euroopa oskuste tegevuskava ja ajakohastatud digiõppe tegevuskava**.

Liikumispiirangute periood osutus ka koduvägivalla ja väärkohtlemise ohvrite hirmu ja kannatuste ajaks, sest selliste juhtumite arv kasvas märkimisväärselt. EL kavatseb teha kõik endast oleneva soolise vägivalla ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks, selle ohvrite toetamiseks ja kaitsmiseks ning vägivallatsete vastutusele võtmiseks. **Ohvrite õiguste strateegias** pööratakse erilist tähelepanu soolise vägivalla ohvrite erivajadustele.

5. LIIDU JA ÜHTSE TURU VASTUPIDAVUSE SUURENDAMINE

Pandeemia on taas näidanud **meie majanduste vastastikust sõltuvust** ja täielikult toimiva ühtse turu tähtsust. Liikmesriigid on jaganud ühtsest turust saadavat kasu peaaegu 30 aastat ja mõne riigi puhul moodustab ELi-sisene kaubandus üle 70 % ekspordist. Meie tööstusökosüsteemid on üha enam integreeritud ja ühendatud. Teadustegevus, projekteerimine, tootmine, kooste ja teenindus toimuvad sageli Euroopa eri osades, võimaldades ettevõtjatel edukamalt konkureerida ja keskenduda sellele, mida nad kõige paremini oskavad. See on just see, mida Euroopa taastumiseks vajab.

Kriis on lõhkunud ka osa meie tootmisstruktuurist ja kahjustanud elutähtsaid tarneahelaid. Tootmishäired ja nõudluse vähenemine ühes liikmesriigis mõjutab suuresti ka teisi. Kui probleemidega ei tegeleta, võib see põhjustada sulgemisi ja töökohtade kadu ning lõppkokkuvõttes pärssida meie konkurentsivõimet ja majanduse taastumise kiirust teistes liikmesriikides. **Võttes arvesse probleemi ulatust ja olemust, saab lahendus olla ainult Euroopa-ülene.**

Selleks on kõigepealt vaja **tagada meie ühtse turu nõuetekohane toimimine**. Pandeemia mõjutas tugevalt kolme meie neljast vabadusest: tööjõu, kaupade ja teenuste vaba liikumist. Pärast esialgseid raskusi aitasid kaupade ja toodete vaba liikumise tagamiseks võetud otsustavad meetmed toidukauplustel avatuks jääda ning paljud tehased jätkasid tööd. Inimeste vaba liikumine oli tähtis, et transpordi-, hooaja- ja muud töötajad saaksid tarneahelaid käigus hoida.

Nimetatud meetmed aitasid tagada põhilise talitluspidevuse, kuid taastumine tähendab kõigi nelja vabaduse täielikku taaskehtestamist. Me peame jätkama regulatiivse koormuse vähendamist, et lihtsustada siseturu eeskirju ning tagada nende igakülgne jõustamine ja rakendamine. Uus **ühtse turu nõuete täitmise tagamise rakkerühm** on vajalik selleks, et teha kindlaks ja kõrvaldada ebaõigest kohaldamisest või jõustamisest tingitud takistused. See võimaldab märtsis vastu võetud ühtse turu nõuete täitmise tagamise tegevuskava täielikult rakendada.

Võrdsete võimaluste ja ühtse turu toimimise säilitamiseks teeb komisjon ettepaneku võtta kasutusele uus vahend, **maksevõime toetamise rahastamisvahend**, et toetada elujõulisi ettevõtteid, kes on praegu majandussurutise tõttu ohus. Neile tuleks võimaldada lihtsam ja kiirem juurdepääs rahastamisele. Sellega rõhutatakse, kui tähtis on majandus- ja rahaliidu süvendamise põhielementide ehk **kapitaliturgude liidu ja pangandusliidu väljakujundamine**. Need meetmed aitavad tagada ühtlasi majandusliku ja

finantsstabiilsuse kogu majanduse taastamise ajal ning parandavad meie vastupidavust tulevastele šokkidele. Komisjon teeb järeldused ka kriisijärgse majanduse juhtimise läbivaatamise kohta.

Kriis on proovile pannud ka **ELi konkurentsiraamistikku**, mida kohandati kiiresti, et võimaldada eelkõige hädavajalikku riiklikku toetust riigiabi kaudu. Samal ajal on tähtis, et need ajutised paindlikkusmeetmed ei põhjustaks ühtse turu pikaajalist killustumist. ELi konkurentsipoliitika on hädavajalik, et tagada tänapäeva majanduses võrdsed võimalused, edendada innovatsiooni ja anda tarbijatele rohkem valikuvõimalusi. See toob välja meie ettevõtjate parimad omadused ja aitab neil jääda üleilmselt konkurentsivõimeliseks. Nüüd, kus Euroopa on asunud majandust taastama ja kiirendab kahekordset üleminekut, peaksime tagama, et konkurentsieeskirjad vastaksid ka edaspidi olukorrale maailmas. Selleks vaatab komisjon praegu läbi ELi konkurentsiraamistikku.

Kriis on paljastanud ka mitmed nõrgad kohad ja teatavate kuritegude, näiteks küberkuritegude arv on märgatavalt kasvanud. See näitab vajadust tugevdada **ELi julgeolekuliitu**. ELi julgeolekuliidu strateegias käsitletakse neid probleeme ning tuginetakse siseturu ja ühiskonna turvalisuse nimel tehtavale tööle.

Kriis on seadnud tugeva surve alla liikmesriikide varjupaigasüsteemid ja Euroopa Liidu piirihalduse. Uue **rände- ja varjupaigapakiga** soovitakse muuta ELi varjupaikade, rände- ja piirihaldus tulemuslikumaks, õiglasemaks ja piisavalt paindlikuks, et kriisidele reageerida.

5.1. Avatud strateegiline autonoomia ja tugevad väärtusahelad

Kriis on toonud esile mitu valdkonda, kus Euroopa vajab paremat vastupidavust tulevaste šokkide ennetamiseks, enda nende eest kaitsmiseks ja nendega toimetulekuks. Toetame alati avatud ja õiglast kaubandust, kuid peame ka arvestama vajadust vähendada sõltuvust ja tugevdada varustuskindlust, eelkõige näiteks ravimite koostisosade või toorainete puhul.

Selleks peab Euroopa keskenduma oma strateegilise autonoomia, majandusliku turvatunde ja töökohtade loomise potentsiaali suurendamisele. Komisjon teeb ettepaneku luua uus **strateegiliste investeeringute rahastamisvahend**, et toetada piiriüleseid investeeringuid, mis aitaksid tugevdada ja luua Euroopa strateegilisi väärtusahelaid. See toetab Euroopa juhtpositsiooni mitmes olulises tööstuse ja ettevõtluse ökosüsteemis, eelkõige neis, mis on seotud rohe- ja digipöördega. See tugevdab ühtset turgu, toetab ELi uut tööstusstrateegiat⁴ ja aitab kaasa ringmajandusele.

Uues **ravimistrateegias** käsitletakse kriisi ajal esile kerkinud riske, mis mõjutavad Euroopa strateegilist autonoomiat, ning toetatakse ka ravimitööstuse täiendava võimekuse loomist Euroopas.

Kliimaneutraalsusele üleminekul võib fossiilkütustest sõltumine asenduda sõltumisega muudest, energiatootmisvälistest toorainetest, mille puhul muutub üleilmne konkurents

⁴ COM(2020) 102

üha tugevamaks. Seda sõltuvust aitab vähendada jäätmetekke vältimine, ringlussevõtu soodustamine ja teisese toorme kasutamine. Uued investeeringud ringlussevõttu aitavad luua strateegilisi teiseseid toormeid. Uues **kriitilise tähtsusega toorainete tegevuskavas** käsitletakse ka seda, kuidas tugevdada e-liikuvuse, akude, taastuenergia, ravimite ning lennundus-, kaitse- ja digivaldkonna rakenduste elutähtsaid turge kestlikul viisil. Seda toetab **ringmajanduse tegevuskava** täielik rakendamine.

Ülemaailmne kaubandus ja selle integreeritud väärtusahelad jäävad peamiseks majanduskasvu mootoriks ning on Euroopa majanduse taastamiseks väga tähtsad. Seda arvesse võttes järgib Euroopa **avatud strateegilise autonoomia** mudelit. See tähendab maailmamajanduse juhtimise uue süsteemi väljatöötamist ja vastastikku kasulike kahepoolsete suhete arendamist, kaitstes end samal ajal ebaausate tavade ja kuritarvituste eest. See aitab meil ühtlasi mitmekesistada ja tugevdada üleilmseid tarneahelaid, et kaitsta end tulevaste kriiside eest, ning tugevdada euro rahvusvahelist positsiooni. Seda silmas pidades algatab EL **kaubanduspoliitika läbivaatamise**, et tagada kaupade ja teenuste pidev liikumine kogu maailmas ning reformida Maailma Kaubandusorganisatsiooni.

Samal ajal peab EL **välismaiste otseinvesteeringute tugevdatud taustauuringumehhanismi** abil kaitsma oma strateegilisi varasid, taristut ja tehnoloogiat välismaiste otseinvesteeringute eest, mis võivad ohustada ta julgeolekut või avalikku korda. Praeguses kriisis võivad kolmandate riikide toetused veelgi enam kahjustada võrdseid võimalusi ühtsel turul. Seda käsitletakse tulevases komisjoni valges raamatus välistoetustega tegelemise vahendi kohta. Samuti on tähtis saavutada kiire kokkulepe kavandatava rahvusvaheliste hangete instrumendi suhtes, et tugevdada ELi võimekust pidada partneritega läbirääkimisi vastastikkuse põhimõtte ja turgude avamise üle.

Kui kliimaeesmärkide erinevused maailmas püsivad, teeb komisjon 2021. aastal ettepaneku **süsinikdioksiidi piirimaksu mehhanismi** kohta, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu täielikus kooskõlas WTO eeskirjadega. See oleks ELi eelarve uus omavahend, mis aitaks NextGenerationEU jaoks kogutud vahendeid tulevikus tagasi maksta.

5.2. Rahvatervise parem koordineerimine ja tõhusam kriisijuhtimine

Rahvatervise kriis, millega liit praegu silmitsi seisab, on näidanud Euroopa tervishoiutöötajate tugevust, oskusi ja julgust. Meie riiklikud tervishoiusüsteemid, mis on maailmas ühed parimad ja kättesaadavamad, on aga sattunud tõsise surve alla. Kriisi puhkemine pani proovile ka tervishoiuküsimuste kooskõlastamise liikmesriikide vahel.

Seda arvesse võttes ning et parandada ühist valmisolekut tulevasteks tervishoiukriisideks, teeb komisjon ettepaneku **tugevdada Euroopa Ravimiametit** elutähtsate ravimite tootmise ja tarnimise jälgimiseks ELis, et vältida ravimite nappust. Lisaks antakse sellega **suurem roll Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusele (ECDC)** tervisekriiside järelevalve, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise koordineerimisel.

Samuti tuleks tugevdada ELi tervishoiualast õigusraamistikku ja suurendada ühishangete kasutamist tervishoiutoodete hankimisel. See võimaldaks kriisist saadud kogemustest õppida, alustades kõige lähemal ajal vaktsiinide hankimisega. Ühtlasi teeme ettepaneku

luua **tervishoiu Euroopa andmeruum**, et edendada terviseandmete vahetamist ja toetada teadusuuringuid täielikus kooskõlas andmekaitsega.

Vastupidavamad tervishoiusüsteemid vajavad piisavat investeerimist ja rahalist toetust, mis vastaks nende juhtrollile. Komisjon teeb täna ettepaneku käivitada eraldi **programm „EL tervise heaks“**, et toetada liikmesriike ja ELi suutlikkuse ja tulevasteks tervisekriisideks valmisoleku suurendamisel. See aitab kujundada pikaajalist visiooni hästi toimivatest ja vastupidavatest rahvatervisesüsteemidest, kus investeeritakse eelkõige haiguste ennetamisse ja järelevalvesse ning parandatakse juurdepääsu tervishoiule, diagnoosimisele ja ravile.

Teadusuuringud ja innovatsioon on hädavajalikud, et suurendada teadmisi haigustest, ravist ja vaktsiinidest ning tugevdada meie sõltumatust ja juhtpositsiooni väärtusahelates. Seepärast teeb komisjon ettepaneku tugevdada järgmise pikaajalise eelarve raames **programmi „Euroopa horisont“**, et toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni tervishoiu valdkonnas, süvendada kliinilisi uuringuid, parandada juurdepääsu teadustaristule ja aidata kinnistada usaldusväärse teaduse rolli poliitikakujundamise keskmes.

Praegune kriis on näidanud ka vajadust **koordineerimise ja kriisile reageerimise järele Euroopa tasandil**. Ehkki liikmesriikide vaheline koordineerimine paranes pärast aeglast algust kiiresti, on vaja kriisist õppida. See tähendab paremat kriisiks valmisolekut ja kriisiohjet tulevikustsenaariumide jaoks.

Komisjon teeb täna ettepaneku **tugevdada rescEUd**, et luua alaline suutlikkus igat liiki eriolukordadega toimetulekuks. See suurendab rescEU suutlikkust panustada hädaolukorras reageerimise taristusse, transpordivõimekusse ja hädaolukorra tugirühmadesse. Sellega luuakse ELi tasandil elutähtsa varustuse varusid, mida hädaolukorras kasutusele võtta.

Veel üks õppetund on vajadus ELi kiire, paindliku ja kooskõlastatud reageerimise järele kriisiolukorras. Seda silmas pidades teeb komisjon ettepaneku tõhustada oma hädaabivahendeid ja muuta need paindlikumaks, et varud saaks vajaduse korral kiiresti ja ulatuslikult kasutusele võtta. See hõlmab Euroopa Solidaarsusfondi ja Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi. Märkimisväärselt tugevdatakse ka **solidaarsus- ja hädaabireservi**, et võimaldada kiiret reageerimist kriisidele nii ELis kui ka väljaspool.

6. ELI VÄÄRTUSTEL JA PÕHIÕIGUSTEL PÕHINEV MAJANDUSE TAASTAMINE

Kriis paneb proovile euroopaliku eluviisi. Selleks et päästa elusid, on mõned meie vabadused piiratud. Mitmed meie ühiskonna toimimise kesksed elemendid on peatatud. Meie demokraatia vastupidavus on proovile pandud. Euroopa ei tohi aga iial teha järeleandmisi oma väärtustes. **Taastamine peab põhinema põhiõigustel ja õigusriigi põhimõtte täielikul austamisel.**

Kriisi tingimustes on kõik liikmesriigid pidanud võtma hädaolukorra meetmeid. Komisjon rõhutas algusest peale, et hädaolukorra meetmed peavad olema rangelt proportsionaalsed ning ajaliselt ja olemuselt piiratud. Kõik sellised meetmed tuleb korrapäraselt läbi vaadata ja kõiki õigusi tuleb igakülgselt austada.

Kriis on paljastanud ka mitu õigusriigi nõrka kohta. Need ulatusid kohtusüsteemidele avaldatavast survest kuni institutsioonilise kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi ebaühtlase suutlikkuseni tulemuslikult toimida. Meedia ja kodanikuühiskonna ette kerkis uusi takistusi nende rolli täitmisel demokraatlikus arutelus. Komisjoni **õigusriigi olukorda käsitlevas aastaaruandes** vaadeldakse seda küsimust lähemalt kõigis liikmesriikides. Veel üks oluline meede on komisjoni ettepanek võtta vastu **määrus ELi eelarve kaitsmise kohta juhul, kui liikmesriikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises**.

Kriis tõi esile ka ohud meie demokraatiale. See tõi kaasa uue „infodeemia“ neilt, kes soovivad avaliku ruumiga manipuleerida ning levitada võltsuudiseid, propagandat ja vihakõnet. Austades sõnavabadust ja toetades meediat, tegeleb komisjon kõige vahetumate pandeemiaga seotud väärinfoprobleemidega ning kasutab ka **Euroopa demokraatia tegevuskava**, et teha järeldusi ja suurendada vastupidavust tulevikuks.

Kõik see osutab veelgi tähtsamale vajadusele tugevdada ja toetada meie demokraatiat. Kõigepealt tuleb inimestele anda suurem sõnaõigus nende tuleviku asjus kaasa rääkida. **Euroopa tuleviku teemalise konverentsi** kaudu peaksid kodanikud etendama juhtivat ja aktiivset rolli meie prioriteetide ja ambitsioonikuse kindlaksmääramisel, et ehitada üles vastupidavam, kestlikum ja õiglasem Euroopa.

7. EUROOPA MAAILMAPOSITSIOONI TUGEVDAMINE

Pandeemia ja majanduskriis kujundavad ümber viisi, kuidas üleilmsed jõud ja partnerid omavahel suhtlevad. Maailmakorra võimaliku erosiooni ja killustumise oht on tunduvat suurem kui enne. Samal ajal loob viirus, mis ei tunne riigipiire, ühise väljakutse ning vajaduse tugevdada jõuliselt ja kiiresti mitmepoolsust ja reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda. **Üleilmsed probleemid nõuavad rohkem kui kunagi varem rahvusvahelist koostööd ja ühiseid lahendusi**.

Meievahelised sidemed vajavad jätkuvat hoolt, et kohaneda uute oludega ja jääda püsima 21. sajandi murrangulistes sündmustes. Maailm peab hoiduma üleilmsest „suurest mängust“, mille eesmärk on võita ja tulla esimeseks teiste arvelt. Tuleks keskenduda sellele, mida saab koos teha, alates julgeolekust kuni kliima- ja keskkonnaküsimusteni ning ebavõrdsuse kaotamisest kuni rahvusvahelise kaubanduse ja rahvusvaheliste institutsioonide tugevdamiseni.

Euroopa Liit juhib ülemaailmset reageerimist, tehes tihedat koostööd ÜRO (sealhulgas Maailma Terviseorganisatsiooni ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni), G20 ja G7 riikide, Rahvusvahelise Valuutafondi ja Maailmapangaga. Seejuures peavad EL ja selle liikmesriigid kasutama oma ühist jõudu üleilmsel areenil.

Seepärast korraldas komisjon abistajate konverentsi, et koguda 7,5 miljardit eurot vaktsiinide, ravi ja vahendite väljatöötamiseks ühiseks ülemaailmseks hüvanguks. **Mis tahes tulevast vaktsiini peab tootma terve maailm tervele maailmale ning see peab olema taskukohane ja kõigile kättesaadav**.

Pikemas perspektiivis suudab EL edukalt taastuda ainult siis, kui taastuvad ka meie partnerid mujal maailmas. Investeerimine maailmamajanduse kestlikku taastamisse on seega ELi huvides. Selleks on vaja laiaulatuslikku ja koordineeritud tegevust, mis tugineb rahvusvahelisele solidaarsusele, avatusele ja juhtimisele. EL kui juhtiv

majandusjõud ja maailma suurim rahvusvahelise abi andja on ka edaspidi alati avatud ja valmis oma partnereid toetama. Seda ilmestab enam kui 23 miljardi euro kaasamine **Euroopa tiimi** poolt, et toetada partnerriike ja rahvusvahelisi organisatsioone kriisi humanitaarse, tervisealase, sotsiaalse ja majandusliku mõjuga toimetulekul.

EL on toetanud oma partnereid ja naabreid kogu kriisi vältel ning on selleks valmis ka edaspidi. Selle saavutamiseks teeb komisjon täna ettepaneku **suurendada naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi mahtu** 86 miljardi euron. Tugevdatud humanitaarabi rahastamisvahend võimaldab Euroopal pakkuda reaalselt tuge neile, kes seda kõige rohkem vajavad. Selleks et toetada meie partnereid Lääne-Balkanil, teeb komisjon ettepaneku suurendada ühinemiselset abi 12,9 miljardi euron.

Kuna kriis süvendab veelgi geostrateegilisi pingeid, peavad eurooplased võtma suurema vastutuse oma turvalisuse tagamise eest. EL peab koostöös partneritega tugevdama oma rolli julgeoleku tagajana ja maailmakorra stabiilsuse toetajana. Selleks toetab Euroopa Liit jätkuvalt mitmepoolsust ning edendab tulemuslikumalt oma majanduslikke ja strateegilisi huve. Ühtlasi peab EL suurendama oma tehnoloogilist sõltumatust ja tihendama koostööd kaitsevõime arendamisel.

8. KOKKUVÕTE – EUROOPA VÕIMALUS

Käes on Euroopa võimalus. Meie tegutsemisvalmidus peab olema vastavuses meie ees seisvate väljakutsetega. Riiklikest jõupingutustest üksi ei piisa – ainult Euroopa tasandil saame investeerida ühisesse taastamisse ja paremasse tulevikku järgmiste põlvkondade jaoks.

See on meie põlvkonna jaoks märgiline ülesanne. NextGenerationEU kaudu tehtavad investeeringud võimaldavad saavutada enam kui majanduse elavdamine ning praeguste töötajate, ettevõtete ja piirkondade toetamine. See on investering tulevikku, mis muudab meid vastupidavamaks, nii et saame tugevamaks ja jõuame kaugemale kui varem. Kiirendame rohe- ja digipööret ning tagame, et inimesed on taastamise keskmes.

Euroopa Komisjon kutsub Euroopa Ülemkogu ja kaasseadusandjaid üles need ettepanekud kiiresti läbi vaatama, et saavutada Euroopa Ülemkodus poliitiline kokkulepe. Aegsasti tehtud otsus võimaldab vahendid kohe kättesaadavaks teha ja tegeleda kõige pakilisemate valdkondadega.

Seejärel teeb komisjon tihedat koostööd Euroopa Parlamendi ja nõukoguga, et jõuda kokkuleppele tulevases pikaajalises raamistikus ja selle valdkondlikes programmides. Selle töö lõpuleviimine varasügisel tähendaks seda, et uus pikaajaline eelarve oleks Euroopa taastamise mootorina valmis ja toimiv 1. jaanuaril 2021.

Euroopa taastamine ja järgmisele põlvkonnale parema tuleviku ülesehitamine ei ole lihtne töö ning seda ei saa teha üksinda. Selleks on vaja poliitilist tahet ja julgust ning toetust kogu ühiskonnalt. **See on meie ühise tuleviku üldiseks hüvanguks.**